

ITALIAN CULTURE AND ART

Umirboyeva Iroda Shuxratjon qizi

Third-Year Bachelor's Student, Department of Music Theory, Faculty of Music
Art, State Conservatory of Uzbekistan

Shirin Erkinovna Ibragimova

Scientific Supervisor: Senior Lecturer, Department of Music Theory, State
Conservatory of Uzbekistan

Abstract

This article examines the formation and development of Italian culture, art, and music, as well as their contribution to the world cultural heritage. It covers the historical stages from Ancient Rome to the Renaissance and analyzes the artistic achievements of Leonardo da Vinci, Michelangelo, and Raphael. The article also discusses the development of opera and the musical legacy of composers such as Verdi and Puccini. The musical heritage of Italian composer Manolo is also analyzed. The study serves as a valuable source for understanding this rich and diverse heritage and provides a basis for further scholarly research.

Key words

Italy, Renaissance, opera, folk songs, culture, music, art.

ITALIYA MADANIYATI VA SAN'ATI

Umirboyeva Iroda Shuxratjon qizi

O'zbekiston davlat konservatoriyasi "Musika san'ati" fakulteti, Musika nazariyasi
kafedrasi, 3-kurs bakalavr

Shirin Erkinovna Ibragimova

Ilmiy rahbar: O'zDK "Musika nazariyasi" kafedrasining katta o'qituvchisi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada Italiya madaniyati, san'ati va musiqasining shakllanishi, rivojlanishi hamda jahon madaniy merosiga qo'shgan hissi yoritilgan.

Maqolada qadimgi Rim davridan boshlab Uygʻonish davrigacha boʻlgan tarixiy bosqichlar, Leonardo da Vinchi, Mikelandjelo, Rafael kabi sanʼat arboblarning ijodi, opera sanʼatining taraqqiyoti va undan keyin Verdi, Puchchini kabi bastakorlarning musiqiy merosi tahlil etilgan. Maqola Italiya madaniyatining serqirra va boy merosini chuqur oʻrganishga yordam beradi hamda bu sohadagi ilmiy izlanishlar uchun asos boʻlib xizmat qiladi.

Аннотация: В этой статье рассматривается становление, развитие итальянской культуры, искусства и музыки, её значение в мировое культурное наследие. В статье анализируются исторические этапы от эпохи Древнего Рима до эпохи Возрождения, творчество таких деятелей искусства, как Леонардо да Винчи, Микеланджело, Рафаэль, развитие оперного искусства, а также музыкальное наследие таких композиторов, как Верди, Пуччини. Статья служит углубленным исследованием многогранного и богатого наследия итальянской культуры и закладывает основу для дальнейших научных исследований в этой области.

Kalit soʻzlar: Italiya, uygʻonish davri, opera, xalq qoʻshiqlari, madaniyat, musiqa, sanʼat.

Ключевые слова: Италия, эпоха возрождения, опера, народные песни, культура, музыка, искусство.

Italiya – Oʻrta yer dengizi mintaqasida joylashgan, boy tarixiy va madaniy merosga ega boʻlgan mamlakatdir. U asrlar davomida nafaqat Yevropa, balki butun dunyo sivilizatsiyasi taraqqiyotiga sezilarli darajada taʼsir koʻrsatgan. Rim imperiyasi davridan boshlab, Uygʻonish davrining markaziy oʻchogʻi boʻlgunga qadar Italiya xalqi yaratgan madaniy boyliklar, sanʼat asarlari va musiqiy meros bugungi kungacha oʻz dolzarbligini yoʻqotmagan. Bu mamlakat har bir burchagida tarix nafasi sezilib turadigan muzeyga oʻxshaydi: qadimiy amfiteatrlar, bazilikalar, galereyalar, saroylar va haykallar Italiya

o'tmishini nafaqat o'rganishga, balki uni his etishga ham imkon beradi. Italiya madaniyati o'zining o'ziga xosligi, chuqur tarixiy ildizlari va zamonaviylik bilan uyg'unlashgan an'analari bilan ajralib turadi. Go'zallikka bo'lgan intilish, san'at va musiqa Italiya xalqining hayot tarzida muhim o'rin egallaydi.

San'at sohasida esa Italiya insoniyat tarixida betakror davr – Uyg'onish (Renessans) harakatiga boshchilik qilgan. Bu davrda Leonardo da Vinchi, Mikelandjelo, Rafael kabi daho ijodkorlar o'z asarlari orqali san'at va ilm-fanni yangi bosqichga olib chiqqan. Arxitektura, haykaltaroshlik va miniatyura san'ati ham aynan shu yerda yuksalish davrini boshdan kechirgan.

Musiqa borasida esa Italiya klassik musiqasi va uyg'onish davri beshigi hisoblanadi. Ushbu klassik mamlakatda kurash keskin bo'lganligi va budparast antik davr merosi, adabiyot va san'at yodgorliklarining boyligi sifatida saqlanib qolganligi sababli uyg'onish vataniga aylandi. O'sha paytda ham Italiya xalqi o'zinig xalq musiqiyliigi va ayniqsa ajoyib xalq qo'shiqlari, san'ati bilan mashhur edi. Uning janrlarining boyligi, rang-barangligi turli xil yashash sharoitlarini, oqimlarni, aholining turli guruhleri va qatlamlarining tabiatini aks ettirdi. Laudi - bir ovozli, oxirgi ko'p yillikda esa xor qo'shiqlari kuylangan.

Erta Uyg'onish davrining ajoyib musiqachilari Florentsiyalik Girardello, Florensiyaning eng bilimdor insonparvarlaridan biri, ko'r virtuoz-organist Franchesko Landino, Boloniyadan Yakopo Peri, Pietro Kazella, Perudjiyadan Nikkolo - Lutnya va boshqa torli cholg'u asboblari qo'shiq kuylash uchun ko'plab lirik va lirik-kundalik janr asarlarini qoldirdilar. Ularning ba'zi asarlari cholg'u ansambli tomonidan ham ijro etilgan. Ushbu musiqa qisman xalq kelib chiqishi bilan bog'liq edi va Italiyaning dastlabki gumanizm ta'sirini kuchaytirdi. Uyg'onish davri ruhi birinchi marta yuqori professional san'atning sof dunyoviy maktabida - ars antiqua cherkov polifoniyasiga

qarshi bo'lgan va ko'pgina trubadurlar va truverlarning “yarim professional” dunyo lirikasidan beqiyos ustun bo'lgan maktabda keng va yaxlit namoyon bo'ldi.

Bu ijodda hamma narsa haqiqatan ham yangi, sodda-realistik va murakkab edi. Birinchi marta o'rta asr ustalariga qaraganda ko'proq qo'shiq va moslashuvchan bo'lgan melodika italyan she'riyati (Petrarka va boshqa shoirlar) bilan uyg'unlikda uning tasvirlari, ritmi va metriga amal qilgan holda yangradi.

Opera janri - aynan Italiyada XVI asr oxirida shakllangan bo'lib, birinchi operalar “Dafna”, “Euridica” yuzaga kelgan. Keyinchalik esa Juzeppe Verdi, Joakino Rossini, Jakomo Puchchini kabi bastakorlar jahon musiqa tarixida o'chmas iz qoldirgan. Bugungi kunda ham Italiya o'zining mashhur opera teatrlariga, jumladan, “La Scala” (Milan) kabi sahnalarga ega bo'lib, musiqa ixlosmandlari uchun muqaddas maskan hisoblanadi.

Uyg'onish davri oxirida musiqa san'atining asosiy yutuqlari diniy polifoniya va yangi Madrigal edi. Bu janr sof dunyoviy vokal lirikasi edi. Yangi madrigallar mualliflari – Yakob Arkadelt flomand kompozitori (1505-1567), Luka Marenzio (1553-1599), Karlo Jezualdo (1560-1614) va boshqalar o'z davrining eng yetuk ustalaridan bo'lgan.

Yevropa o'rta asrlarida professional instrumentalizm haqida deyarli hech qanday ma'lumotga ega bo'lishmagan. Cherkovning qudrati uni bostirdi, va Italiya uni yana hayotga qaytaradi.

Italiya qo'shiq ansamblari, ayniqsa mashhur Sikstin kapellasi, ijro etishda yuqori mukammallikka erishdi. Ushbu usta asarlarini talqin qilish quyidagilarni talab qiladi: ovozning shaffofligi, nozik va o'rtacha dinamik xor qatlamlari og'ir yuk bo'lib qolmasligi uchun, tovush maydonida erkin va oson suzib yuradigan nozik va o'rtacha dinamika.

Xulosa qilib aytish mumkinki, Italiya musiqiy madaniyati — jahon san’ati va madaniy merosining ajralmas qismi bo‘lib, u asrlar davomida rivojlanib, bugungi kunda ham o‘zining betakrorligi, boy an’analari va innovatsion yo‘nalishlari bilan ajralib turadi. Bu madaniyat nafaqat Yevropa, balki butun dunyo musiqasining shakllanishiga chuqur ta’sir ko‘rsatgan. Bundan tashqari, Italiya musiqasi klasik instrumental janrlar, ayniqsa fortepiano, skripka, va organ asarlarida ham yetakchi o‘rin egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. К. Розеншильд. История зарубежной музыки. // Москва, 1978
2. В. Н. Брянцева. Музыкальная литература зарубежных стран.
3. Л. Н. Хубиева. История зарубежной музыки. // Карачаевск-2019
4. Б. В. Асафьев. Музыка французской буржуазной революции» // К. Неф. История западноевропейской музыки. М., 1938.